

PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO METODIKA

PRIEDAS NR. 3

*BUITYJE SUSIDARANČIŲ PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ IDENTIFIKAVIMO, KLASIFIKAVIMO
IR RŪŠIAVIMO REKOMENDACIJOS*

Turinys

1.	ĮVADAS.....	3
2.	BUITINĖS CHEMIJOS MEDŽIAGOS.....	5
2.1.	<i>Namų valymo ir asmens higienos priemonės.....</i>	6
2.2.	<i>Aerozolių balionėliai.....</i>	7
2.3.	<i>Dažai, lakai, rašalas ir klijai.....</i>	9
2.4.	<i>Neprofesionaliajam naudojimui skirti pesticidai bei trąšos.....</i>	10
2.5.	<i>Fotografijos chemikalai.....</i>	11
2.6.	<i>Pavojingomis medžiagomis užterštos pakuotės.....</i>	12
3.	BUITINĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ATLIEKOS.....	16
3.1.	<i>Vaistai.....</i>	16
3.2.	<i>Aštrūs instrumentai ir kitos galimai užkrečiamosios atliekos.....</i>	18
4.	STATYBOS IR GRIOVIMO ATLIEKOS.....	19
4.1.	<i>Asbesto atliekos.....</i>	19
4.2.	<i>Apdorota mediena.....</i>	20
4.3.	<i>Akmens anglių degutas ir gudronuotieji gaminiai.....</i>	22
5.	AUTOMOBILIŲ PRIEŽIŪROS PRIEMONIŲ ATLIEKOS.....	23
5.1.	<i>Tepalų, degalų filtrai ir užterštos sugeriančiosios medžiagos.....</i>	23
5.2.	<i>Automobilių priežiūros priemonės, paviršių poliruokliai ir aušinamieji skysčiai.....</i>	24
6.	ATLIEKOS, KURIOSE YRA GYVSIDABRIO (IŠSKYRUS EE) ATLIEKAS).....	26
7.	ELEKTROS IR ELEKTRONINĖS ĮRANGOS (EE) ATLIEKOS.....	27

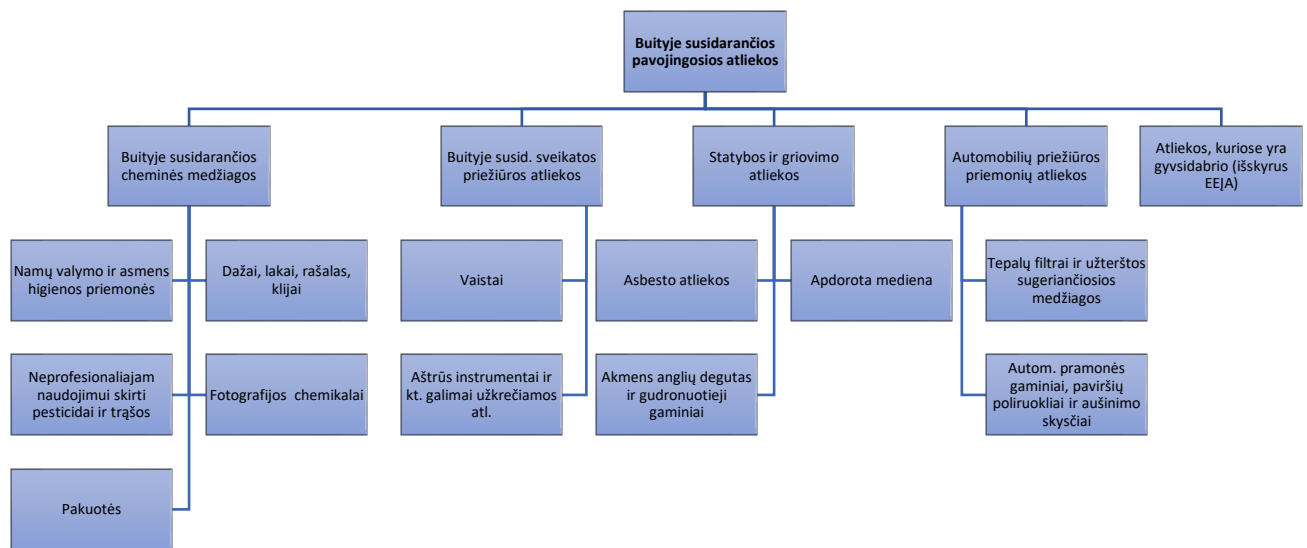
1. Įvadas

Buityje susidarančioms pavojingosioms atliekoms priskiriamos įvairios medžiagos ir mišiniai, turintys pavojingųjų savybių ir susidarantys namų ūkiuose, taip pat soduose, garažuose. 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos Reglamento (ES) Nr. 1357/2014, kuriuo pakeičiamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinančios kai kurios direktyvas III priede (toliau – PDA III priedas) nurodytos atliekų savybės, dėl kurių atliekos tampa pavojingosios (žr. *Lentelė 1*).

Lentelė 1. Atliekų savybės, dėl kurių jos tampa pavojingosios (pagal PDA III priedą)

Pavojingosios savybės	
HP 1	Sprogiosios
HP 2	Oksiduojančiosios
HP 3	Degiosios
HP 4	Dirginančios – dirgina odą ir pažeidžia akis
HP 5	Specifiškai toksiškos konkrečiam organui (STOT) / Toksiškos įkvėpus
HP 6	Ūmiai toksiškos
HP 7	Kancerogeninės
HP 8	Ėsdinančios
HP 9	Užkrečiamosios
HP 10	Toksiškos reprodukcijai
HP 11	Mutageninės
HP 12	Išskiriančios ūmiai toksiškas dujas
HP 13	Jautrinančios
HP 14	Ekotoksiškos
HP 15	Atliekos, kuriose gali pasireikšti kuri nors prieš tai nurodyta pavojingoji savybė, kuria pirminės atliekos tiesiogiai nepasižymėjo

Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų pavyzdžiai pateikiami Pav. 1.

Pav.1. Buityje susidaranti pavojingųjų atliekų rūšys. Šaltinis: Komisijos pranešimas „Atskiras pavojingų buitinių atliekų surinkimas“ (2020/C 375/01).

Buityje susidaranti pavojingąsias atliekas identifikuoti ir atskirti nuo nepavojingųjų galima:

- pagal ant gamintojo pakuotės pateiktą informaciją – remiantis pavojingumą nusakančiais simboliais (pavojaus piktogramomis);
- remiantis produktų ar jų sudedamųjų dalių pavojingosiomis savybėmis;
- remiantis išankstine informacija, kuomet iš anksto žinoma, kad tokie produktai, gaminiai ar medžiagos priskiriami pavojingiesiems ir jų atliekų tvarkymas turi būti atskiras nuo bendro komunalinių atliekų srauto.

Pavojingųjų atliekų **NEGALIMA** išmesti / išpilti į komunalinių atliekų kontenerius ir kanalizaciją.

Buityje susidaranti pavojingosios atliekos turi būti pristatomos į savivaldybių didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles (šių aikštelių adresus galima rasti savivaldybių ar jų komunalinių atliekų tvarkymo sistemų administratorių internetiniuose puslapiuose) arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų ir didelių gabaritų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu. Gyventojai naikintinus vaistinius preparatus turi nemokamai atiduoti vaistinėms, o naikintinus veterinarinius vaistus – veterinarijos vaistinėms. Elektros ir elektroninės įrangos atliekos gali būti pristatomos į šių atliekų surinkimo vietas (prekybos centruose ar kitose platinimo vietose, degalinėse, pašto skyriuose, taisyklose, švietimo įstaigose ir pan.).

Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių (toliau – DGASA) darbuotojai identifikuodami iš gyventojų priimtas pavojingąsias atliekas turėtų vadovautis šiose rekomendacijose pateikta informacija.

Žemiau pateikiamas atskirų buityje susidarančių pavojingųjų atliekų srautų apibūdinimas, savybės, padedančios priskirti šias atliekas pavojingųjų atliekų srautui bei rekomendacijos kaip rūšiuoti tokio tipo atliekas.

2. Buitinės chemijos medžiagos

Į šią kategoriją įeina įvairios buityje naudojamos cheminės medžiagos ir mišiniai kartu su pakuote.

Buitinės chemijos produktai gali būti skirstomi į mažai pavojingas medžiagas, tokias kaip plovikliai ir skalbimo milteliai, ir pavojingesnes medžiagas, tokias kaip chloro balikliai ir peroksidai, kurie yra toksiški (gali būti kenksmingi žmogui bei aplinkai) ir ėsdinantys.

Buitinės chemijos produktai turi daug skirtingų pavojingųjų savybių, todėl nuspręsti, kurios yra svarbiausios, reikia įvertinus gaminio etiketę.

Gyventojams svarbu atkreipti dėmesį, kad atliekos, pasižyminčios įvairiomis pavojingosiomis savybėmis, pavyzdžiui, oksiduojančios, degios, ėsdinančios ir toksiškos žmogui bei aplinkai, prieš perduodant jas atliekų tvarkytojui ar prieš išvežant jas į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę, turi būti rūšiuojamos ir laikomos atskirai.

Svarbu, kad pavojingosiomis savybėmis pasižyminčios atliekos neišsiliėtų, neišbyrėtų ar kitaip neužterštų kitų atliekų srautų.

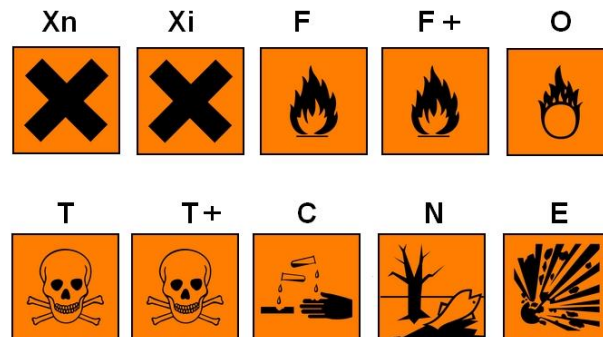
SVARBU! Buityje susidarančių pavojingųjų cheminių medžiagų ir mišinių negalima išmesti į mišrių komunalinių atliekų konteinerius ir išpilti į kanalizaciją – tokios atliekos turi būti tvarkomos atskirai.

Ženklinimas

Pagal gamintojo pateikiamą informaciją, įvairios medžiagos ir mišiniai, turintys pavojingųjų savybių žymimi šiais simboliais (pavojaus piktogramomis):

Jei medžiagos ir mišiniai buvo pagaminti anksčiau nei 2015 m., ant gaminio pakuotės galite rasti ir tokius pavojingumą nusakančius simbolius:

2.1. Namų valymo ir asmens higienos priemonės

Aut. nuotr.

Daug kasdien naudojamų valymo ir asmens higienos priemonių likusios nepanaudotos ar pasibaigus jų galiojimo laikui gali tapti pavojingosiomis atliekomis, nes jų sudėtyje dažnai yra tirpiklių, rūgščių, bazių, abrazyvinių medžiagų, paviršinio aktyvumo medžiagų, baliklių ir kitų pavojingų sudedamųjų dalių.

Pvz., nagų laką sudaro 4 pagrindiniai ingredientai: polimerai, tirpikliai, plastifikatoriai ir pigmentai.

Toksiškos (žmogui ir aplinkai) buitinės atliekos apima ploviklius, dezinfekavimo priemones ir paviršių valiklius.

Ėsdinančias atliekas sudaro chloro balikliai, peroksidai, hipochloritai.

Degioms atliekoms priskiriami tirpikliai, tokie kaip acetonas (nagų lako valiklyje), kai kurie kanalizacijos valikliai, kai kurie grindų ir baldų lakai ir alkoholiai, tokie kaip chirurginis spiritas ar metilo spiritas.

Tvarkymo rekomendacijos

Pavojaus piktogramomis ar pavojingumą nusakančiais simboliais pažymėti namų valymo ir asmens higienos priemonių likučiai kartu su originalia gamintojo pakuote turi būti rūšiuojami atskirai kaip pavojingosios atliekos ir pristatomi į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

*Kaip tvarkyti **tuščias ir praktiškai tuščias** pakuotes, kuriose buvo pavojingųjų medžiagų ir mišinių, žr. 2.6. p.*

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

Jeigu valymo ir asmens higienos priemonių (pvz., įvairūs valikliai, plaukų dažai, nagų lakas, nagų lako valikliai ir kt.) pakuotės yra pažymėtos pavojingumą nusakančiais simboliais, ir šiose pakuotėse yra pavojingųjų medžiagų likučių, jos klasifikuojamos pagal pakuotės turinį priskiriant šiuos atitinkamus atliekų sąrašo kodus:

20 01 13* – tirpikliai;

20 01 14* – rūgštys;

20 01 29* – plovikliai, kurių sudėtyje yra pavojingųjų medžiagų.

Kadangi nagų laką sudaro 4 pagrindiniai ingredientai: polimerai, tirpikliai, plastifikatoriai ir pigmentai, tai nagų lako atliekoms priskiriamas 20 01 13* atliekos kodas. Plaukų dažams, kuriuose yra pavojingųjų medžiagų, priskiriamas 20 01 29* atliekos kodas.

2.2. Aerozolių balionėliai

Aut. nuotr.

Buityje susidarančių pavojingųjų atliekų kontekste terminas „aerozolis“ apibūdina įvairius išpurškiamus gaminius, supakuotus į pakartotinai neužpildomus slėginius indus. Jie apima buitinių vartotojų naudojamus purškiamus skysčio ir putų pavidalo produktus.

Aerzolių balionėliuose gali būti paliktas pradinių medžiagų likutis, kuris gali būti pavojingas, degus (pvz., automobiliniai produktai, insekticidai, avalynės priežiūros priemonės, plaukų lakas) arba toksiškas (pvz., chlorintų tirpiklių purškikliai ar kai kurios valymo priemonės). Aerzoliuose taip pat yra propelentas – dujos, išstumiančios aerzolio aktyviąją medžiagą (pvz., butanas), kurios gali būti degios. Labai senuose aerzoliuose gali būti chlorfluorangliavandenilių (CFC) arba fluorintų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (F-dujų), kurios ardo ozono sluoksnį ir prisideda prie klimato kaitos. Todėl bendras balionėliuose likusių dujų kiekis gali būti didelis ir, jeigu šie balionėliai nebus tvarkomi tinkamai, gali sukelti gaisrą ar sprogimą.

Tvarkymo rekomendacijos

Aerzolių balionėliai, kuriuose yra pavojingųjų ir nepavojingųjų medžiagų likučių: aerzolių balionėliai su medžiagų likučiais originalioje gamintojo pakuotėje turi būti rūšiuojami atskirai kaip pavojingosios atliekos ir pristatomi į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

Kaip tvarkyti *tuščius aerzolių balionėlius*¹, kuriuose buvo pavojingųjų medžiagų ir mišinių, žr. 2.6. p.

Atlieku sarašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

Aerzolių balionėliai, kuriuose yra pavojingųjų medžiagų likučių ir ant kurių pakuotės **yra** nurodyta bent viena pavojingumo piktograma, klasifikuojami tokiu kodu:

16 05 04* - dujos slėginiuose konteineriuose (įskaitant halonus), kuriuose yra pavojingųjų medžiagų.

Aerzolių balionėliai, kuriuose yra bet kokių kitų medžiagų likučių ir ant kurių pakuotės **nėra** nurodytų pavojingumo piktogramų, klasifikuojami tokiu kodu:

16 05 05 - dujos slėginiuose konteineriuose, nenurodytos 16 05 04.

Kaip tvarkyti *tuščias ir praktiškai tuščias* pakuotes, kuriose buvo pavojingųjų medžiagų ir mišinių, žr. 2.6. p.

¹ Ar aerzolių balionėlis tuščias, galima nustatyti paspaudus purškimo mygtuką – jei iš balionėlio niekas nepasklinda, tokia aerzolio pakuotė laikoma tuščia.

2.3. Dažai, lakai, rašalas ir klijai

Aut. nuotr. ir www.15min.lt.

Dažai yra tirpiklių, pigmentų, mineralų, dervų, paviršinio aktyvumo medžiagų ir kitų priedų mišiniai.

Lakai yra tirpiklių, sintetinių polimerų, aliejų, dervų ir kt. medžiagų mišiniai.

Rašalas gali būti sudarytas iš tirpiklių, pigmentų, dervų, lubrikantų, paviršinio aktyvumo medžiagų ir kt.

Klijai yra tirpiklių, skiediklių, minkštiklių, užpildo mišiniai. Klijų sudėtyje randamos tokios medžiagos kaip acetonas, akrilo rūgštis, ftalatai, dervos ir kt.

Dažų ir tirpiklių atliekos, kuriose yra pavojingųjų medžiagų, sudaro didelę buityje susidarančių pavojingųjų atliekų dalį. Dažų ir lakų formulės per pastaruosius kelerius metus labai pasikeitė, pašalinus / sumažinus naudojamų sunkiųjų metalų kiekį ir pereinant prie vandens pagrindo dažų, kuriuose yra mažesnė lakiųjų organinių junginių (LOJ) koncentracija.

Nors didelė dalis buityje naudojamų dažų ir kt. minėtų medžiagų gali būti nepavojingi, tačiau juos reikia surinkti atskirai, nes išsilieję jie gali užteršti gruntą, rūšiavimo talpas ar kitus atliekų srautus.

Pavojingi dažai ir tirpikliai paprastai yra specializuoti, pramoniniai, komerciniai ar senesni dažai, pažymėti kaip pavojingi produktai. Išsilieję dažai gali sukelti ilgalaikį neigiamą poveikį vandens aplinkai. Dažų skardinės, jas pašildžius gali išsipūsti, todėl dažai gali ištekti ar net sprogti.

Daugelis tirpiklių pagrindu pagamintų dažų nuėmiklių, dažų skiediklių (pvz., terpentino) ir medienos konservantų taip pat yra degūs ir toksiški žmogui bei aplinkai.

Pagrindiniai pavojai kyla dėl senesnių dažų ir lakų, kuriuose gali būti bet kokių degių, kenksmingų, toksiškų ir kancerogeninių organinių tirpiklių.

Tvarkymo rekomendacijos

Pavojingumą nusakančiais simboliais ir pavojaus piktogramomis žymimi dažų, lako, rašalo, klijų likučiai kartu su originalia gamintojo pakuote turi būti rūšiuojami atskirai ir pristatomi į DGASA arba į nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

SVARBU! Draudžiama buityje susidarančius pavojingųjų medžiagų likučius išmesti / išpilti į kanalizaciją ar mišrių komunalinių atliekų kontenerius, maišyti tarpusavyje, perpilti į kitus indus ar pakuotes, skiesti ar kitaip pakeisti jų būvį. Visos pavojingosios medžiagos turi būti originalioje pakuotėje, sandariai uždarytos, kad neišsipiltų ir/ar neišsibarstytų.

Net ir praktiškai tuščios pakuotės nuo alyvų, dažų, lako, rašalo, klijų, tirpiklių (t. y. medžiagų, naudojamų statybos ir remonto darbams) visada tvarkomos kaip pavojingosios atliekos.

Kaip tvarkyti **tuščias ir praktiškai tuščias** pakuotes, kuriose buvo pavojingųjų medžiagų ir mišinių, žr. 2.6. p.

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

20 01 27* – dažai, rašalas, klijai ir dervos, kuriuose yra pavojingųjų medžiagų.

2.4. Neprofesionaliajam naudojimui skirti pesticidai bei trąšos

Aut. nuotr.

Pesticidai (kitai – augalų apsaugos produktai) – tai cheminiai mišiniai, skirti augalams ar augaliniam produktams apsaugoti nuo visų kenksmingų organizmų arba užkirsti kelią tokių organizmų veikimui. Pagal veikimo būdą jie skirstomi į herbicidus (skirti nepageidaujamiems augalams naikinti), fungicidus (skirti augalų grybinėms ligoms gydyti), insekticidus (skirti kenkėjams naikinti) ir pan. Neprofesionalūs naudotojai gali įsigyti ir naudoti mėgėjiškai sodininkystei tik tuos produktus, kurie skirti neprofesionaliems naudotojams. Augalų apsaugos produktų neprofesionaliajam naudotojui draudžiama naudoti profesionaliajam naudojimui skirtus augalų apsaugos produktus.

Sodo cheminės medžiagos paprastai nereaguoja, tačiau gali būti toksiškos žmogui ir aplinkai arba oksiduojančios. Trąšos yra oksiduojančios medžiagos ir gali būti sprogios, jei yra veikiamos šilumos šaltinio, o patekusios ant odos ir į akis bei įkvėpus nuodingų garų, yra toksiškos. Kai kurie pesticidai gali būti patvarūs ir bioakumuliaciniai, o prarijus gali būti toksiški, taip pat gali dirginti akis ir odą.

Tvarkymo rekomendacijos

Pavojingumą nusakančiais simboliais ir pavojaus piktogramomis pažymėtų pesticidų ir trąšų likučiai kartu su originalia gamintojo pakuote turi būti rūšiuojami atskirai ir pristatomi į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

SVARBU! Draudžiama buityje susidarančius pesticidų ir trąšų likučius išmesti / išpilti į mišrių komunalinių atliekų kontenerius ir kanalizaciją, juos maišyti tarpusavyje, perpilti į kitus indus ar pakuotes, skiesti ar kitaip pakeisti jų būvį. Visos pavojingosios medžiagos turi būti originalioje pakuotėje, sandariai uždarytos, kad neišsipiltų ir neišsibarstytų.

*Kaip tvarkyti **tuščias ir praktiškai tuščias** pakuotes, kuriose buvo pesticidų ar trąšų, žr. 2.6 p.*

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

20 01 19* – pesticidai.

2.5. Fotografijos chemikalai

Nuotr. šaltinis: www.fototechnika.lt.

Atsiradus skaitmeninei fotografijai, šios kategorijos pavojingųjų atliekų sumažėjo, tačiau kai kuriuose namų ūkiuose vis dar ryškinamos fotojuostos ir spausdinamos nuotraukos naudojant didelius kiekius pavojingų cheminių medžiagų. Fotografijos chemikalų skystųjų atliekų sudėtyje yra tokių medžiagų kaip hidrochinonas, natrio sulfitas, sidabras, gyvsidabrio chloridas, kadmis, ferocianidas, rūgštys ir formaldehidai. Jų randama ryškinimo vonelių atliekose, ryškųjų atliekose, balikliuose, fiksažuose ir fiksažų atliekose.

Tvarkymo rekomendacijos

Pavojingumą nusakančiais simboliais ir pavojaus piktogramomis pažymėtų fotografijos chemikalų likučiai kartu su originalia gamintojo pakuote turi būti rūšiuojami atskirai ir pristatomi į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu. Visos pavojingosios medžiagos ir mišiniai turi būti originalioje pakuotėje, sandariai uždarytos, kad neišsipiltų.

SVARBU! Panaudoti fotografijos chemikalai turi būti supilami į sandarius indus ar pakuotes (pageidautina užrašant atliekos pavadinimą) ir pristatomi į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

Kaip tvarkyti **tuščias ir praktiškai tuščias** pakuotes, kuriose buvo fotografijos chemikalų, žr. 2.6. p.

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

20 01 17* – fotografijos cheminės medžiagos.

2.6. Pavojingomis medžiagomis užterštos pakuotės

Siekiant teisingai išrūšiuoti buityje susidarančias pakuotes nuo pavojingųjų medžiagų ir mišinių, svarbu nusistatyti, kada pakuotė laikoma „tuščia“, tiksliau „praktiškai tuščia“.

a)

b)

Pav. 2. Pakuočių pavyzdžiai: a) „praktiškai tuščia“ pakuotė ir b) pakuotės su medžiagų likučiais (su turiniu) (nuotraukų šaltiniai: a) <http://suespottedterracegarden.blogspot.com>, b) <https://www.howtocleanstuff.net>.

Kai pakuotėje esama likučių, kurių įprastais būdais pašalinti neįmanoma (pvz., dėl angos dydžio arba medžiagos pobūdžio), atliekas reikėtų rūšiuoti ir tvarkyti ne kaip pakuočių atliekas, o kaip medžiagos likučių atliekas (žr. 2.1 – 2.5 p.).

„Praktiškai tuščia“ pakuotė – tai tinkamai ištuštinta pakuotė (be jokių likučių, kaip antai miltelių likučiai, nuosėdos ir lašai; išvalyta šepetiu, išvalyta mentele), išskyrus neišvengiamus likučius, netaikant papildomų priemonių (pvz., tokių kaip šildymas). Pakuotė laikoma tinkamai ištuštinta, jeigu vėl bandant ją tuštinti, pvz., ją apvertus, niekas nebelaša arba nebeiškrenta kietųjų likučių.

Tvarkymo rekomendacijos

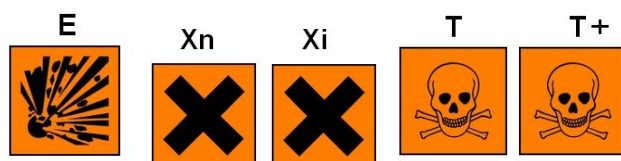
Pakuočių atliekos, kuriose yra pavojingųjų medžiagų ir mišinių (pavyzdžiui, išvardytų pirmesniuose skirsniuose) likučių, laikomos pavojingosiomis atliekomis ir jų negalima išmesti / išpilti į kanalizaciją ar mišrių komunalinių atliekų kontenerius. Jos turi būti surenkamos atskirai bei pristatomos į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu. Visos pavojingosios medžiagos ir mišiniai turi būti originalioje pakuotėje, sandariai uždarytos, kad neišsipiltų.

SVARBU! Šios praktiškai tuščios pakuotės **VISADA priskiriamos pavojingosioms atliekoms:**

- 1) jeigu jose **buvo supakuotos sprogiosios, pavojingos sveikatai ar ūmaus toksiškumo medžiagos**, ir/ar pažymėtas atitinkamomis pavojaus piktogramomis:

Jei buitinės chemijos medžiagos ar mišiniai buvo pagaminti anksčiau nei 2015 m., ant gaminio pakuotės galite rasti ir tokius pavojingumą nusakančius simbolius:

- 2) praktiškai tuščios pakuotės nuo **alyvos bei dažų, lakų, klijų, tirpiklių, rašalo ir panašių medžiagų, naudojamų statybos ir remonto darbams**, nes šių pakuočių negalima praskalauti ir likučių pilti į kanalizaciją, todėl pakuotės iš vidaus lieka padengtos pavojingomis medžiagomis. Be to, DGASA darbuotojai neturi galimybių patikrinti, ar tarkime pakuotėje nuo nepavojingų dažų, nebuvo laikomi kiti pavojingi skysčiai.

Visos šios išvardintos praktiškai tuščios pakuotės turi būti rūšiuojamos kaip pavojingosios atliekos bei pristatomos į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

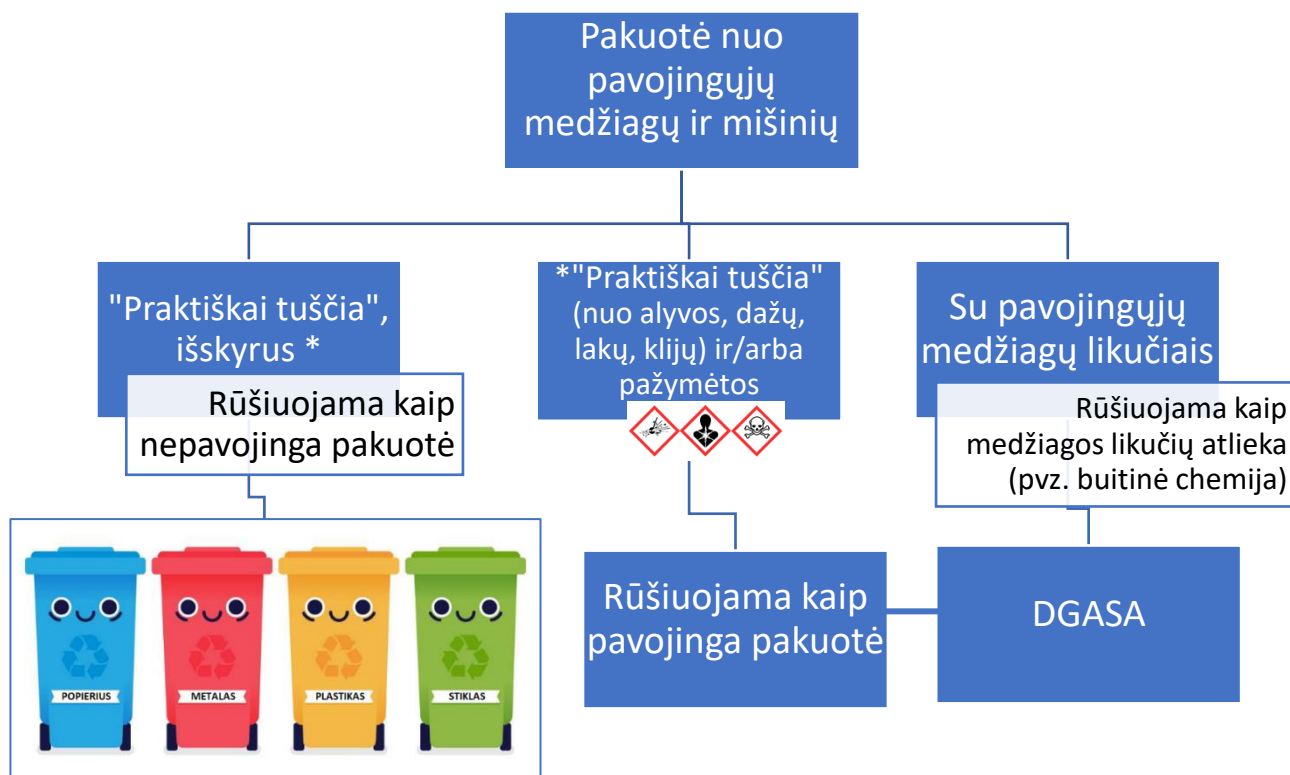
SVARBU! Draudžiama buityje susidarancias **alyvų bei dažų, lako, rašalo, klijų, tirpiklių ir pan. medžiagų, naudojamų statybos ir remonto darbams**, pakuotes bei pakuotes, paženklintas

pavojaus piktogramomis plauti, skalauti ir išpilti į kanalizaciją ar išmesti į mišrių komunalinių atliekų konteinerius.

Išimtis gali būti taikoma tik ekologiškų, vandens pagrindo ar kitų **nepavojingų** dažų, gruntų, glaistų ir kt. medžiagų **praktiškai tuščioms, sausoms pakuotėms**, kurios nėra paženklintos jokiais pavojaus piktogramomis, signaliniais žodžiais ar formuluotėmis dėl pavojaus, ir jeigu tokiose pakuotėse nebuvo laikomos kitos pavojingos medžiagos. Tokios pakuočių atliekos gali būti klasifikuojamos kaip nepavojingosios pakuočių atliekos ir rūšiuojamos atsižvelgiant į medžiagą, iš kurios jos pagamintos, pvz., plastikinė, popieriaus, metalo ar stiklo pakuotė.

Visos kitos pakuotės, kuriose buvo kitų pavojingųjų medžiagų ir mišinių, ir kurios yra praktiškai tuščios ir be likučių viduje, papildomai neužterštos išorėje, gali būti klasifikuojamos kaip nepavojingosios pakuočių atliekos ir rūšiuojamos atsižvelgiant į medžiagą, iš kurios jos pagamintos, pvz., plastikinė, popieriaus, metalo ar stiklo pakuotė.

Praktiškai tuščios pakuotės nuo **skalbiklių, ploviklių, valiklių, šveitiklių**, t. y. nuo visų tų buitinės chemijos produktų, kurie įprastai naudojant patenka į kanalizaciją, turėtų būti išnaudojami, pagal galimybes, visiškai ir iki galo. Šias pakuotes rekomenduojama išvalyti ir/arba praskalauti. Pašalinus pavojingųjų medžiagų likučius, sumažinsime pavojingųjų pakuočių kiekius ir turėsime tik tuščias pakuotes, kurias bus galima rūšiuoti kaip nepavojingąsias į stiklo, plastiko, popieriaus ir metalo konteinerius.

Pav. 3. Pakuočių nuo pavojingųjų medžiagų ir mišinių rūšavimas.

Atliekų sarašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

Pakuotės, kurios turi būti klasifikuojamos kaip pavojingosios, turi būti taikomi šie atliekų sarašo kodai:

15 01 10* – pakuotės, kuriose yra pavojingųjų medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos;

15 01 11* - metalinės pakuotės, įskaitant suslėgto oro talpyklas, kuriose yra pavojingųjų kietų poringų rišamųjų medžiagų (pvz., asbesto).

VISADA pavojingosios pakuotės:

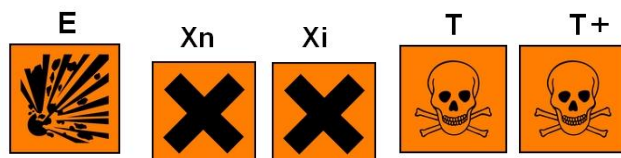
- pakuotės nuo alyvos bei dažų, lakų, klijų, tirpiklių, rašalo ir pan. medžiagų, naudojamų statybos ir remonto darbams;

- metalinės pakuotės, kuriose esama pavojingųjų kietų poringų rišamųjų medžiagų (pvz., asbesto senoje ugniai atsparioje pakuotės medžiagoje), įskaitant tuščias suslėgto oro talpyklas;

- visais atvejais praktiškai tuščios pakuotės yra laikomos pavojingosiomis atliekomis, jeigu jose buvo supakuotos sprogiosios, pavojingos sveikatai ar ūmaus toksiškumo medžiagos, ir pažymėtos atitinkamomis pavojaus piktogramomis:

Jei buitinės chemijos medžiagos ar mišiniai buvo pagaminti anksčiau nei 2015 m., ant gaminio pakuotės galite rasti ir tokius pavojingumą nusakančius simbolius:

3. Buitinės sveikatos priežiūros atliekos

3.1. Vaistai

Nuotr. šaltinis: www.vlmedicina.lt.

Namų ūkiuose dažniausiai randama įvairių vaistų, tokių kaip analgetikai, antibiotikai, hormonų pakaitalai, geriamieji chemoterapijos vaistai ir antidepresantai, kurių didelė dalis tampa atliekomis.

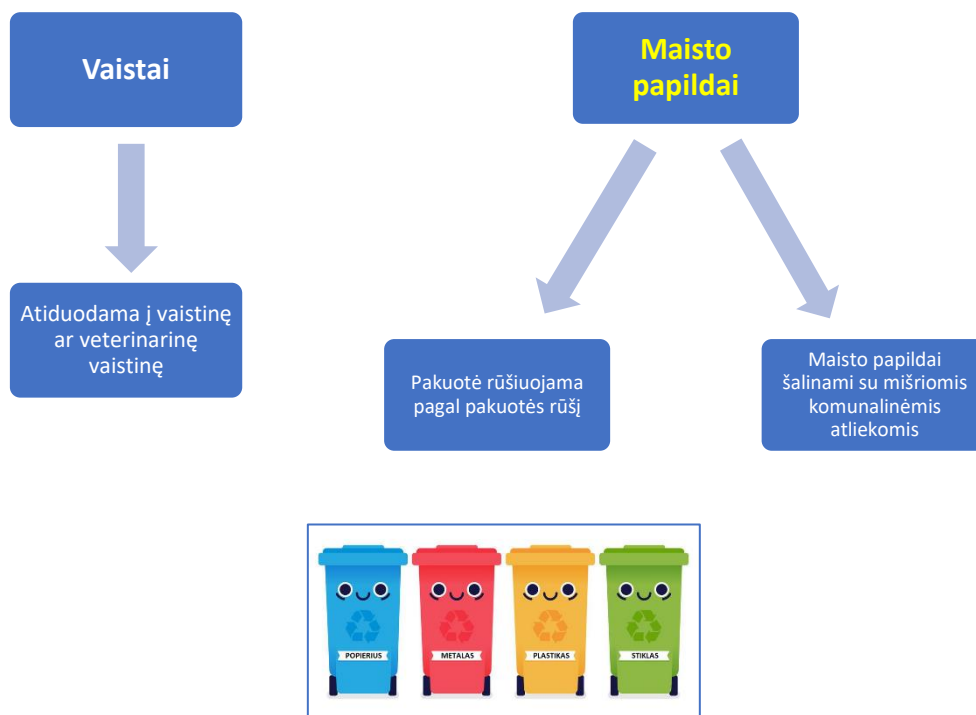
Atskiras vaistinių preparatų atliekų surinkimas yra svarbus, neatsižvelgiant į tai, ar konkretūs produktai priskiriami pavojingosioms, ar nepavojingosioms atliekoms, nes iš namų ūkių jie gali patekti į aplinką.

Tvarkymo rekomendacijos

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Farmacijos įstatymu², iš gyventojų naikintini vaistiniai preparatai nemokamai priimami vaistinėse. Veterinarijos vaistinės privalo iš gyventojų nemokamai priimti naikintinus veterinarinius vaistus.

SVARBU atkreipti dėmesį, kad maisto papildai nėra vaistai, o priskiriami prie maisto produktų. Maisto papildai šalinami kartu su mišriomis komunalinėmis atliekomis (ar maisto atliekomis jei yra atskiras maisto atliekų rūšiavimas ir surinkimas), atskiriant pakuotę. Pakuotės nuo maisto papildų rūšiuojamos kaip nepavojingosios pakuotės ir metamos atitinkamai į popieriaus, plastiko ar stiklo rūšiavimo kontenerius.

² LR Farmacijos įstatymas, 2006 m. birželio 22 d. Nr. X-709 (suvestinė redakcija nuo 2022-01-01).

Pav. 4. Vaistų ir maisto papildų rūšiavimas.

SVARBU! Vaistai ir vaistiniai preparatai turi būti originalioje pakuotėje, sandariai uždaryti, kad neišsipiltų ir / ar neišsibarstytų.

Atliekų sarašo kodas ir pavadinimas (vaistinių darbuotojams)

Prie pavojingųjų vaistinių preparatų atliekų priskiriami tik citotoksiniai ir citostatiniai vaistai, skirti vėžiniams susirgimams gydyti. Šios grupės vaistų atliekoms suteikiamas atliekų kodas:

20 01 31* – citotoksiniai ir citostatiniai vaistai;

visų kitų vaistų ir vaistinių preparatų atliekos priskiriamos kodui:

20 01 32 – vaistai, nenurodyti 20 01 31*

3.2. Aštrūs instrumentai ir kitos galimai užkrečiamosios atliekos

Nuotr. šaltinis: www.delfi.lt.

Užkrečiamosios atliekos – atliekos, kuriose yra gyvybingų mikroorganizmų ar jų toksinų, kurie turimomis žiniomis ar remiantis patikimomis prielaidomis sukelia žmonių ar kitokių gyvųjų organizmų ligas. Šios rūšies atliekos paprastai susidaro ligoninėse, laboratorijose ir susijusiose sveikatos priežiūros įstaigose. Tačiau panašių atliekų gali susidaryti dėl savarankiško pacientų gydymosi ir priežiūros namuose, nedalyvaujant sveikatos priežiūros darbuotojams. Tai gali būti pacientų panaudotos adatos, skirtos tam tikriems sutrikimams gydyti, įskaitant diabetą, taip pat savikontrolės diagnostinių priemonių, skirtų užkrečiamoms infekcinėms ligoms gydyti, atliekos, tvarsliaiva ir pan.

Tvarkymo rekomendacijos

Lietuvos higienos norma HN 66:2013 „Medicininų atliekų tvarkymo saugos reikalavimai“ taikoma atliekoms, susidarančioms sveikatos priežiūros įstaigose, pavyzdžiui, ligoninėse, laboratorijose ir veterinarijos klinikose, bet netaikomos namuose susidarančioms sveikatos priežiūros atliekoms, kurių atskiro surinkimo sistemos nėra, išskyrus panaudotus vaistus (kaip aprašyta 3.1. p.).

Tvarsliaiva, panaudoti švirkštai ir kitos galimai užkrečiamosios atliekos, susidariusios pas gyventojus buityje, turi būti saugiai šalinamos kartu su mišriomis komunalinėmis atliekomis. Kaip rekomenduoja sveikatos priežiūros specialistai, panaudotus švirkštus geriausia šalinti kartu su adata, kad ją nuimant nebūtų įsidūrimo rizikos; tada sudėti į sandarias talpyklas (pvz., metalinius užsukamus indelius), ant talpyklų reikėtų užrašyti ar užklijuoti, kad tai yra aštrūs daiktai. Tokią paruoštą talpyklą galima dėti į plastikinį šiukšlių maišą ir tada jau galima šalinti į mišrių komunalinių atliekų konteinerį. Panaudotus švirkštus priima kai kurios DGASA, tačiau prieš vežant naudotus švirkštus į DGASA, pirmiausia reikia įsitikinti ar pasirinkta aikštelė turi teisę juos surinkti.

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas

Tinkamo atskirai surinktų užkrečiamųjų komunalinių atliekų kodų sąrašo nėra. Šiuo metu tokioms namų ūkiuose susidarančioms atliekoms galima taikyti šį atliekų sąrašo kodą:

20 03 01 – mišrios komunalinės atliekos.

4. Statybos ir griovimo atliekos

4.1. Asbesto atliekos

Nuotr. šaltinis: www.lrytas.lt.

Terminu „asbestas“ apibūdinama serpentino ir amfibolinių grupei priskiriamų natūralių mineralinių silikatinių pluoštų grupė. Asbestas yra pavojinga pluoštinės struktūros mineralinė medžiaga, kuri įkvėpus sukelia stiprų, galimai mirtiną ilgalaikį poveikį sveikatai, įskaitant vėžį. Asbestas yra medžiaga, priskiriama 1 kategorijos kancerogenams.

Anksčiau dėl atsparumo ugniai ir karščiui asbestas buvo plačiai naudojamas izoliacijai ir kitiems tikslams. Nors Lietuvoje asbesto turinčių gaminių pradėta atsisakyti nuo 2005 m., tačiau asbesto vis dar yra daugelyje įvairių medžiagų ir gaminių, kurių gyvavimo ciklas yra ilgas, pavyzdžiui: šiferio lakštuose stogams dengti; beslėgių vamzdžių kanalizacijos kanalams įrengti; kaip termoizoliacinės medžiagos katilinėse, šiluminėse trasose; asbestinio audinio, nedegios aprangos ir įvairių ekranų gamyboje; elektrinių laidų izoliacijai; automobilių stabdžių kaladėlių įdėklų gamybai ir t.t.

Žemiau sąraše pateikiama daugiau medžiagų, turinčių asbesto, pagal pavojingumą mažėjančia tvarka:

- vamzdžių ir boilerių izoliacinės medžiagos, įskaitant purškiamas;
- izoliacinės lentos, atsparios ugniai, naudojamos durų panelėse, pertvarose, lubų panelėse, taip pat kaitlenčių, orkaitių ir šildytuvų izoliacijai;
- lynų izoliacija arba suspaustos tarpinės vamzdinams;
- profiliuotos cementinės stogo dangos lakštai ir čerpės;
- cementiniai vamzdžiai, dūmtakiai, latakai ir vandens rezervuarai;
- vinilinės grindų plytelės ir bituminiai klijai;
- tekstūruotos dangos ir dažai, kuriuose yra asbesto;
- linoleumas, kuriame yra asbesto;

- išlieti gaminiai, tokie kaip cisternos ir rezervuarai;
- bituminė danga ir drėgmei atsparūs sluoksniai.

Tvarkymo rekomendacijos

Buityje susidarančios statybinių ir izoliacinių medžiagų atliekos, kuriose gali būti asbesto, turi būti tvarkomos kaip pavojingosios atliekos: saugiai supakuotos sandarioje pakuotėje (dvigubuose plastikiniuose maišuose, plastikinėje pakuotėje, uždaruose konteneriuose ir pan.), kad nedulkėtų ir nekeltų pavojaus žmonių sveikatai, turi būti pristatytos į DGASA arba perduotos kitoms šias atliekas tvarkančioms įmonėms. Kadangi anksčiau asbestas buvo naudojamas ir automobilių stabdžių kaladėlių įdėklų gamybai, tokių nuo senų laikų užsilikusių stabdžių kaladėlių gali būti rasta ir senuose garažuose.

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

Asbesto turinčioms atliekoms, kurios gali susidaryti namų ūkiuose dėl griovimo, remonto ar renovacijos darbų, arba dėl tam tikros (senos) įrangos bei detalių išmetimo, taikomi tokie atliekų sąrašo kodai:

- 16 01 11* – stabdžių trinkelės, kuriose yra asbesto;
- 16 02 12* – nebenaudojama įranga, kurioje yra grynojo asbesto;
- 17 06 01* – izoliacinės medžiagos, kuriose yra asbesto;
- 17 06 05* – statybinės medžiagos, kuriose yra asbesto (šiferis).

4.2. Apdorota mediena

Nuotr. šaltinis: www.ecobaltrecycling.lt ir www.mediakatalogas.lt.

Medienos atliekos susidaro atliekant namų remonto ir renovacijos darbus, susijusius su konstrukciniais ir nekonstrukciniais elementais, pavyzdžiui, langų ir durų rėmais, skiriamosiomis sienomis ir stogo elementais, stoginių mediena, sodų tvoromis ir kitais mediniais lauko statiniais. Kad mediena nesuirtų, ji impregnuojama medienos konservantais. Kai kurių plačiai naudojamų konservantų, pavyzdžiui, vario chromo arsenato (CCA), kreozoto ir pentachlorfenolio, naudojimas buvo labai apribotas arba uždraustas, tačiau vis dar būtina saugiai sutvarkyti jais apdorotą medieną, nes tokios medienos atliekos yra pavojingosios.

Buityje susidarančios medinių baldų ar kitų apdorotos medienos interjero elementų atliekos taip pat turėtų būti priskiriamos prie apdorotos medienos atliekų, tačiau jos yra nepavojingosios.

Tvarkymo rekomendacijos

Visos namų ūkyje susidarančios apdorotos medienos gaminių atliekos (langų rėmai, durys, grindys, baldai, tvoros, perdangos ir pan.) turi būti pristatomos į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas didelių gabaritų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu, arba perduodamos šias atliekas tvarkančioms įmonėms.

SVARBU! Draudžiama buityje susidarančias apdorotos medienos (dažytos, lakuotos, impregnuotos, laminuotos ir pan.) atliekas deginti krosnyse, katilinėse, židiniuose, kepsninėse, kūrenti laužuose.

Atliekų sarašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

Remiantis užsienio šalių patirtimi, mediena, kuri priskiriama prie pavojingosios buityje susidarančios medienos atliekų, apima tokius gaminius:

- geležinkelio pabėgiai, poliai (anksčiau naudoti ir dabar nelegaliai tebenaudojami sodų namelių, pavėsinių, pirčių statybai), kurie yra ar galėjo būti apdoroti kreozotu ir arseno druskomis (chromuotu vario arsenatu (CCA) ir kt.);
- sandėlių, garažų ir pan. medinės grindys ar sienos, kurios gali būti prisigėrusios mineralinės alyvos bei kitų cheminių medžiagų.

Aukščiau išvardintoms medienos atliekoms, kurios gali susidaryti namų ūkiuose dėl griovimo, remonto ar renovacijos darbų, priskiriamas toks pavojingųjų atliekų kodas:

20 01 37* – mediena, kurioje yra pavojingųjų medžiagų.

Nepavojingosioms apdorotos medienos atliekoms priskiriami atliekų kodai:

17 02 01 – medis;

20 01 38 – mediena, nenurodyta 20 01 37.

4.3. Akmens anglių degutas ir gudronuotieji gaminiai

Nuotr. šaltiniai: www.lrytas.lt ir www.vz.lt.

Akmens anglių degutas, prieš jį pakeičiant bitumu, paprastai buvo naudojamas kaip rišiklis tiesiant kelius. Be to, daugelį dešimtmečių mediniai pabėgiai kaip konservantu buvo apdorojami akmens anglių deguto kreozotu. Šiuo metu kreozoto naudojimas medienai apdoroti yra labai ribojamas ir reglamentuojamas pagal Reglamento (EB) Nr. 1907/2006 (REACH) XVII priedo 31 įrašą.

Atliekos, kuriose yra akmens anglių deguto, klasifikuojamos kaip pavojingosios. Terminu „akmens anglių degutas“ apibūdinamos įvairios sudėtinės cheminės medžiagos, gautos iš akmens anglių, kurios CLP reglamento VI priede priskiriamos 1A kategorijos kancerogenams ir kurios pagal PDA III priedą priskiriamos prie pavojingųjų atliekų, jei jų koncentracija viršija 0,1 proc.

Yra žinoma, kad naudoti mediniai geležinkelio pabėgiai buvo pakartotinai naudojami soduose sienoms arba žemei stabilizuoti. Akmens anglių deguto taip pat gali būti tokiuose gaminiuose kaip akmens anglių deguto plokštės arba stogo dangos veltinis, kuris buvo naudojamas, pvz., kaip sodo namų stogų dalis. Dėl kai kurių iš šių medžiagų gali susidaryti didelis pavojingųjų atliekų kiekis, kai jos taisomos arba pakeičiamos.

Tvarkymo rekomendacijos

Jei tvarkant namų ūkio ar sodo pastatus bei aplinką susidarytų tokio tipo pavojingųjų atliekų, jos turėtų būti priduodamos į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų ir didelių gabaritų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu, arba perduodamos šias atliekas tvarkančioms įmonėms.

Atliekų sarašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

- 17 03 01* – bituminiai mišiniai, kuriuose yra akmens anglių deguto;
- 17 03 03* – akmens anglių derva ir gudronuotieji gaminiai;
- 20 01 37* – mediena, kurioje yra pavojingųjų medžiagų (žr. 4.2. p.).

5. Automobilių priežiūros priemonių atliekos

5.1. Tepalų, degalų filtrai ir užterštos sugeriančiosios medžiagos

Nuotr. šaltinis: www.delfi.lt.

Automobilių tepalų ir degalų filtrai gali tapti buitinių atliekų dalimi, kai vairuotojai patys remontuoja savo automobilius. Dėl šios veiklos taip pat gali susidaryti kitų tepalų prisigėrusių atliekų, pavyzdžiui, skudurų ir pirštinių. Automobilių degalų bei tepalų filtruose yra metalo ir filtruojančios medžiagos, alyvos, degalų likučių. Atskirai surenkant atliekas panaudoti filtrai yra tinkami antriniam perdirbimui, nes jie pagaminti iš plieno. Visi juose likę tepalai gali būti regeneruojami naudojant tepalų filtrų presus.

Tvarkymo rekomendacijos

Automobilių degalų ir tepalų filtrai bei tepalais užterštos sorbuojančios medžiagos (pašluostės, rūbai ir pan.) yra pavojingosios atliekos ir turi būti rūšiuojamos atskirai.

Automobilių degalų ir tepalų filtrus galima palikti automobilių remonto dirbtuvėse, jei naudojamosi šių dirbtuvių paslaugomis.

Šio tipo atliekas galima pristatyti į leidimus turinčias pavojingąsias atliekas tvarkančias įmones, kurių adresus galima rasti savivaldybių ir Aplinkos ministerijos interneto svetainėse (*nuoroda į svetaines ar sąrašus*).

Automobilių degalų ir tepalų filtrų atliekas galima pristatyti į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

16 01 07* – tepalų filtrai;

16 01 21* – pavojingos sudedamosios dalys, nenurodytos 16 01 07–16 01 11, 16 01 13 ir 16 01 14 (degalų filtrai);

15 02 02* – absorbentai, filtrų medžiagos (įskaitant kitaip neapibrėžtus tepalų filtrus), pašluostės, apsauginiai audiniai, užteršti pavojingosiomis medžiagomis.

5.2. Automobilių priežiūros priemonės, paviršių poliruokliai ir aušinamieji skysčiai

Nuotr. šaltinis: www.traffic.lt ir www.tepalubaze.lt

Daugelis automobiliuose naudojamų arba jiems valyti ir prižiūrėti skirtų medžiagų bei mišinių yra pavojingi žmonių sveikatai ir aplinkai. Pavyzdžiui, pagrindinė aušinamųjų skysčių sudedamoji dalis yra toksiška žmogaus sveikatai medžiaga etilenglikolis. Aušinamieji skysčiai, kaip ir kiti automobilyje esantys skysčiai, pavyzdžiui, stabdžių skystis ar tepamoji alyva, turi būti reguliariai keičiami.

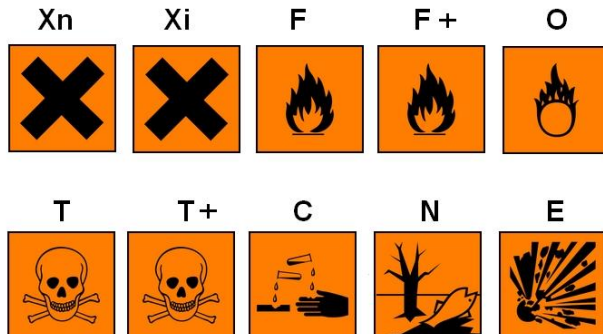
Atskirai surenkant atliekas sudaromos palankesnės sąlygos jų apdorojimui: panaudoti aušinamieji skysčiai gali būti perdirbami ir atkuriamos jų pradinės savybės. Etilenglikolis gali būti išgaunamas ir pakartotinai panaudojamas plastiko pramonėje. Variklių alyva gali būti apdorojama ir regeneruojama į bazinę alyvą arba naudojama kaip kuras.

Ženklėjimas

Identifikuoti ar automobilių priežiūros priemonės turi pavojingųjų savybių, padeda ant pakuotės esantys pavojingumą nusakantys simboliai (pavojaus piktogramos):

Jei automobilių priežiūros priemonės buvo pagamintos anksčiau nei 2015 m., ant gaminio pakuotės galima rasti ir tokius pavojingumą nusakančius simbolius:

Tvarkymo rekomendacijos

Pavojingumą nusakančiais simboliais ar pavojaus piktogramomis pažymėtų automobilių priežiūros priemonių likučiai kartu su originalia gamintojo pakuote turi būti rūšiuojami atskirai ir pristatomi į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu. Visos pavojingosios medžiagos ir mišiniai turi būti originalioje pakuotėje, sandariai uždarytos, kad neišsipiltų.

SVARBU! Panaudoti automobilių skysčiai (automobilių priežiūros priemonių atliekos) turi būti supilami į sandarius indus ar pakuotes, jų tarpusavyje nemaišant, ir pristatomos į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

*Kaip tvarkyti **tuščias ir praktiškai tuščias** pakuotes, kuriose buvo automobilių priežiūros priemonių, žr. 2.6. p.*

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

16 01 13* – stabdžių skysčiai;

16 01 14* – aušinamieji skysčiai, kuriuose yra pavojingųjų medžiagų;

20 01 26* – aliejus ir riebalai, nenurodyti 20 01 25.

6. Atliekos, kuriose yra gyvsidabrio (išskyrus EEJ atliekas)

Nuotr. šaltinis: www.vnsc.lrv.lt ir www.skelbiu.lt.

Įkvėpus arba prarijus gyvsidabris yra labai nuodingas žmonėms ir gyvūnams. Jis taip pat nuodingas vandens organizmams. Buitinės atliekos, kuriose yra gyvsidabrio, apima senas gyvsidabrio baterijas ir gyvsidabrio termometrus.

ES daugiausia gyvsidabrio buvo naudojamas kraujospūdžio matuokliuose, namų barometruose, medicininiuose termometruose ir termometruose, skirtuose naudoti laboratorijose ir pramonėje. Pagal Reglamentą (EB) Nr. 1907/2006 (REACH) (XVII priedas, 18a įrašas) šiuo metu draudžiama teikti rinkai gyvsidabrio turinčius matavimo prietaisus, o gyvsidabrio naudojimas plačiajai visuomenei parduodamoje įrangoje (pvz., medicininiuose termometruose ir barometruose) nutrauktas 2009 m.

Produktai, kurių sudėtyje yra gyvsidabrio ir kuriuos draudžiama eksportuoti, importuoti ir gaminti nuo Reglamento (ES) 2017/852 II priede nustatytų datų (daugumoje atvejų atitinkamai nuo 2018 m. gruodžio 31 d. ir 2020 m. gruodžio 31 d.): baterijos ir akumuliatoriai, tam tikra elektros ir elektroninė įranga (pavyzdžiui, jungikliai ir relės, lempos), kosmetikos gaminiai, pesticidai (augalų apsaugos produktai), biocidai ir vietiskai vartojami antiseptikai, matavimo prietaisai, kt.

Tvarkymo rekomendacijos

Jei buityje dar yra likusių gaminių ar produktų, kuriuose yra gyvsidabrio, jų jokia būdu negalima šalinti išmetant į mišrių komunalinių atliekų kontenerius. Tokios atliekos turi būti rūšiuojamos atskirai, saugiai supakuojant, kad nesudužtų ir gyvsidabris neištekėtų į aplinką, ir pristatomos į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

20 01 21* – dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio;

20 01 33* – baterijos ir akumuliatoriai, nurodyti 16 06 01, 16 06 02 arba 16 06 03, nerūšiuotos baterijos ar akumuliatoriai, kuriuose yra tos baterijos.

7. Elektros ir elektroninės įrangos (EEĮ) atliekos

Tvarkymo rekomendacijos gyventojams

EEĮ atliekos tvarkomos pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/19/ES *Dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų*.

EEĮ atliekos niekada negali būti šalinamos su mišriomis atliekomis, tai rodo aukščiau pavaizduotas perbrauktas šiukšliadėžės simbolis. EEĮ atliekų direktyva skirta skatinti ir reguliuoti elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimą, pakartotinį naudojimą, perdirbimą ir panaudojimą.

SVARBU! Bet kokia namų ūkiuose susidariusi elektros ir elektroninė įranga, nepriklausomai nuo jos rūšies, turi būti perduota EEĮ atliekų tvarkytojams. Tai galima padaryti keliais būdais:

- Gyventojai gali nemokami priduoti EEĮ atliekas prekybos vietoje, kurioje prekiaujama tokia EEĮ;
- Smulkios EEĮ atliekas (lemputės, virduliai, skrudintuvai, mikseriai, telefonai ir pan.) gyventojai gali nemokamai palikti įvairiose vietose esančiuose specializuotuose EEĮ atliekų konteneriuose;
- Gyventojai gali nemokamai atiduoti EEĮ atliekas specializuotiems EEĮ atliekų surinkėjams;
- Gyventojai gali nemokamai atvežti tokias atliekas į DGASA arba į savivaldybės nurodytas vietas, kai yra vykdomas didelių gabaritų ar pavojingųjų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu.

Atliekų sąrašo kodas ir pavadinimas (DGASA darbuotojams)

Kadangi šios rekomendacijos yra skirtos identifikuoti PAVOJINGĄSIAS atliekas, todėl svarbiausias tikslas yra padėti įvertinti ir nustatyti, kurios EEĮ atliekos turėtų būti priskirtos pavojingųjų kategorijai.

Būtina pažymėti, kad ne visos EEĮ atliekos yra pavojingosios, pvz., viryklės ir skalbimo mašinos yra nepavojingosios, o šaldytuvai ir šaldikliai yra pavojingosios atliekos dėl juose esančio aušinimo skysčio.

20 01 23* – nebenaudojama įranga, kurioje yra chlorfluorangliavandenilių (pvz., šaldymo įranga su freonu (šaldytuvai, šaldikliai ir pan.);

20 01 35* – nebenaudojama elektros ir elektroninė įranga, nenurodyta 20 01 21 ir 20 01 23, kurioje yra pavojingųjų sudedamųjų dalių:

20 01 35 01* – temperatūros keitimo įranga (pvz., šaldymo įranga be freono (šaldytuvai, šaldikliai ir panašiai; oro kondicionavimo, drėgmės pašalinimo (sausinimo) įranga, šilumos siurbiai, kita įranga, kurioje yra šaltnešis); radiatoriai, kuriuose yra alyvos ir kita temperatūros keitimo įranga);

20 01 35 02* – ekranai, monitoriai ir įranga, kurioje yra ekranų, kurių paviršiaus plotas didesnis nei 100 cm² (pvz., katodinių spindulių kineskopai (CRT), LCD ekranai (dažniausiai naudojami nešiojamuosiuose kompiuteriuose, televizoriuose ir kompiuterių monitoriuose));

20 01 35 03* – lempos;

20 01 21* – dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio;

20 01 35 04* – stambi įranga (bent vienas iš išorinių išmatavimų didesnis nei 50 cm) (pvz., spausdinimo, kopijavimo įranga ir pan.);

20 01 35 05* – smulki įranga (nė vienas iš išorinių išmatavimų neviršija 50 cm) (pvz., dūmų detektoriai, spausdintuvai, seni mobilieji telefonai, nešiojami DVD grotuvai su LCD ekranais ir pan.);

20 01 35 06* – smulki IT ir telekomunikacijų įranga (nė vienas iš išorinių išmatavimų neviršija 50 cm).